

СТИСЛИЙ ОГЛЯД
РЕЗУЛЬТАТІВ
НАЦІОНАЛЬНОГО
ДОСЛІДЖЕННЯ

СТАВЛЕННЯ УКРАЇНЦІВ ДО ПИТАНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ПОДОЛАННЯМ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ В УКРАЇНІ

ЦЕНТР ПРАВ ЛЮДИНИ

ПРЕДСТАВНИЦТВО
ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ
В АВТОНОМНІЙ
РЕСПУБЛІЦІ КРИМ

Опитування проводилось з березня по квітень 2021 року Харківським інститутом соціальних досліджень у співпраці з Центром прав людини ZMINA за підтримки Представництва Президента України в Автономній Республіці Крим на замовлення проєкту «Права людини для України», який впроваджується ПРООН в Україні та фінансується Міністерством закордонних справ Данії.

Думки, висновки чи рекомендації належать авторам та упорядникам цього видання і не обов'язково відображають погляди Міністерства закордонних справ Данії, Програми розвитку Організації Об'єднаних Націй чи інших агенцій ООН.

МЕТОДОЛОГІЯ

Обсяг вибіркової сукупності становить 10 000 респондентів. Вибірка є непропорційно стратифікованою за областями України – у кожній області та місті Київ опитано 400 респондентів^{1,2}. За типом побудови вибірка є триступеневою, комбінованою – ймовірнісною на щаблі відбору населених пунктів і початкових адрес для маршрутів опитування та зі квотним скринінгом на щаблі відбору респондентів у домогосподарствах. Загалом вибірка репрезентує доросле населення України (віком 18 років і старше). Статистична похибка з ймовірністю 0,95 не перевищує 1% для України в цілому та 5% для кожної окремої області України та міста Київ³.

- Було опитано 10000 респондентів, з них 45,2% – чоловіків і 54,8% – жінок.
- Віковий розподіл такий: віком 18-29 років – 16,1% опитаних; 30-44 роки – 29,3%; 45-59 років – 25,4% та 60 років і старше – 29,2%.
- 40,6% респондентів проживають у смт, селах та селищах, кожен четвертий мешкає у місті в області (25,7%). Третина опитаних (33,7%) живуть в обласних центрах.
- Дещо менше половини респондентів спілкуються виключно українською мовою (44,8%). Кожен третій опитаний використовує у щоденному спілкуванні як українську, так і російську мови (32,1%). Виключно російською розмовляють 22,8% учасників дослідження.
- Переважна кількість українців (65,4%) вказали, що збройний конфлікт та окупація не торкнулись ані їх особисто, ані їхніх близьких. Водночас кожен четвертий громадянин (25,6%) в країні має близьких або знайомих, хто був вимушений покинути території, охоплені конфліктом. Самі стали переселенцями 4,3% опитаних, а 5,5% – брали участь у бойових діях. У 4,4% конфлікт забрав когось із близьких.

1 Опитування проводилося на всій території України, за винятком тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та міста Севастополь, непідконтрольної Уряду України території в Донецькій та Луганській областях. В тексті вживається Крим для скорочення терміну «тимчасово окупована Автономна Республіка Крим та місто Севастополь».

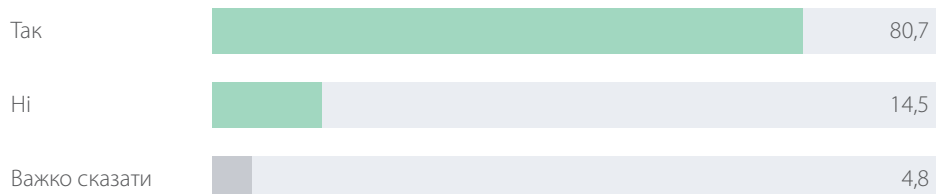
2 У тексті використовується абревіатура ОРДЛО (Окремі райони Донецької та Луганської області) на позначення непідконтрольної Уряду України території в Донецькій та Луганській областях, оскільки вона є широко відомою та впізнаваною серед населення України.

3 Теоретична похибка без урахування вибіркового дизайн-ефекту.

СТАВЛЕННЯ ДО КОНФЛІКТУ ТА ШЛЯХІВ ВИРІШЕННЯ

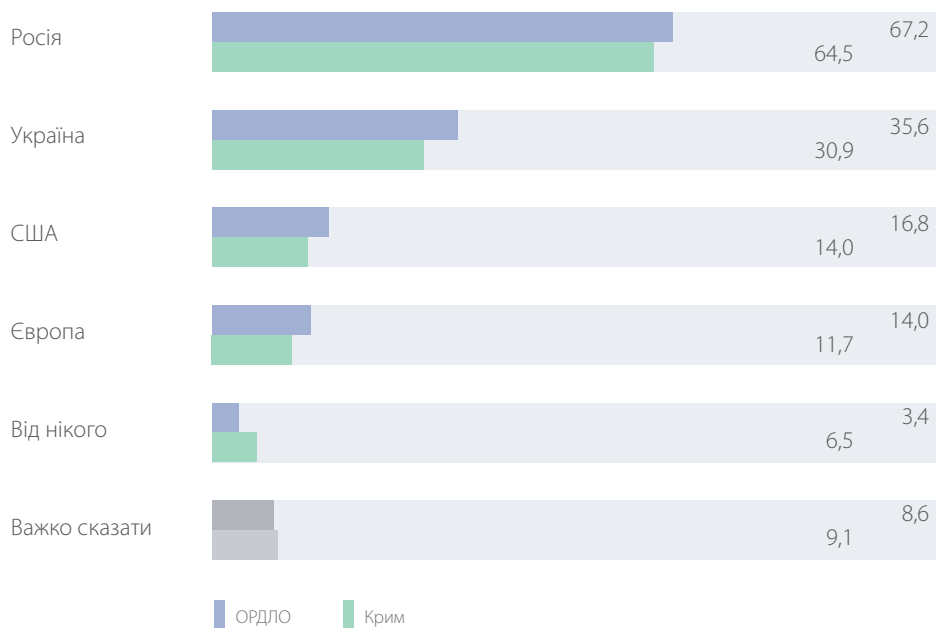
Переважна більшість опитаних (більш ніж 80%) вважають, що в Україні відбувається збройний конфлікт з Росією, проте певна частина респондентів не згодні з цією тезою (14,5%), а ще 4,8% вагаються з відповіддю. При цьому абсолютна більшість опитаних переконана, що окупація Криму та конфлікт у Донецькій та Луганській областях є частинами одного збройного конфлікту з Росією (72,3% впевнені та ще 12,2% радше погоджуються з цією тезою).

ЧИ ВВАЖАЄТЕ ВИ,
ЩО НА ТЕРИТОРІЇ
УКРАЇНИ ТРИВАЄ
ЗБРОЙНИЙ КОНФЛІКТ
З РОСІЄЮ? (%)

Більшість українців (67,2% щодо ОРДЛО та 64,5% щодо Криму) вважають, що завершення конфлікту насамперед буде залежати від Росії та її позиції. Близько третини вказують, що конфлікт повинен бути вирішений Україною (35,6% щодо ОРДЛО та 30,9% щодо Криму). Значно менше таких, що сподіваються на зусилля європейських країн (14,0% щодо ОРДЛО та 11,7% щодо Криму) та США (16,8% та 14,0% відповідно).

ВІД КОГО, НА ВАШУ
ДУМКУ, НАЙБІЛЬШОЮ
МІРОЮ ЗАЛЕЖАТИМЕ
ЗАВЕРШЕННЯ ЗБРОЙНОГО
КОНФЛІКТУ В ОРДЛО
ТА ПРИПИНЕННЯ
ТИМЧАСОВОЇ ОКУПАЦІЇ
В КРИМУ? (%)
(можна було обрати
декілька варіантів)

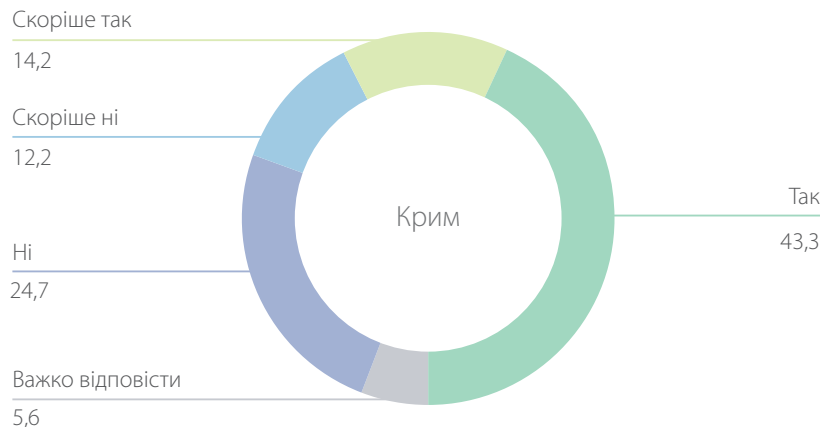
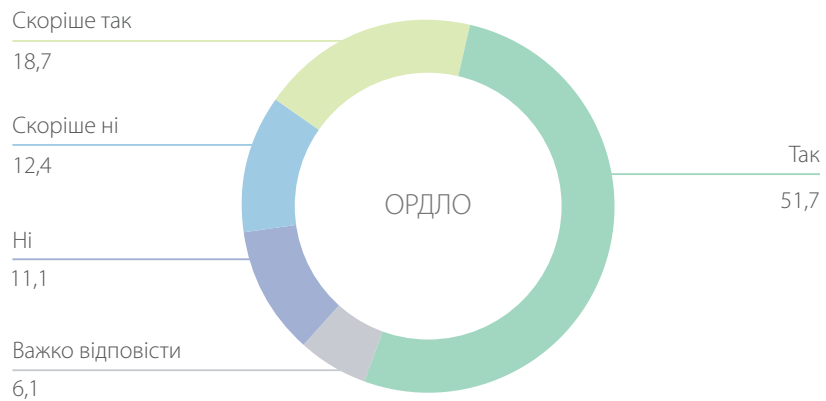
Більш ніж половина опитаних (54,0%) вказують на те, що Україна не має йти на жодні компроміси заради завершення збройного конфлікту на ОРДЛО. Водночас серед можливих компромісів респонденти зазначали:

- надання ОРДЛО автономії у складі України (13,0%);
- надання ОРДЛО розширених економічних повноважень у складі України (9,2%);
- надання російській мові статусу другої державної (8,5%);
- надання незалежності так званим «ЛНР» та «ДНР» (5,0%);
- амністія всіх, хто служив у незаконних збройних формуваннях в окупованому Криму та/або ОРДЛО (4,8%);
- відмова України від членства в НАТО (4,1%);
- відмова від курсу євроінтеграції України (2,8%);
- визнання Криму територією Російської Федерації (2,2%).

Повернення ОРДЛО під контроль України сприймають як реальну можливість 70,4% опитаних (23,5% скептично налаштовані). Стосовно перспектив повернення Криму 57,5% вважають, що таке повернення можливо, а 36,9% вважають Крим втраченим для України.

ЧИ ВВАЖАЄТЕ ВИ
МОЖЛИВИМ ПОВЕРНЕННЯ
ОРДЛО/КРИМУ
ПІД КОНТРОЛЬ
УКРАЇНИ? (%)

(можна було обрати тільки
один варіант відповіді)

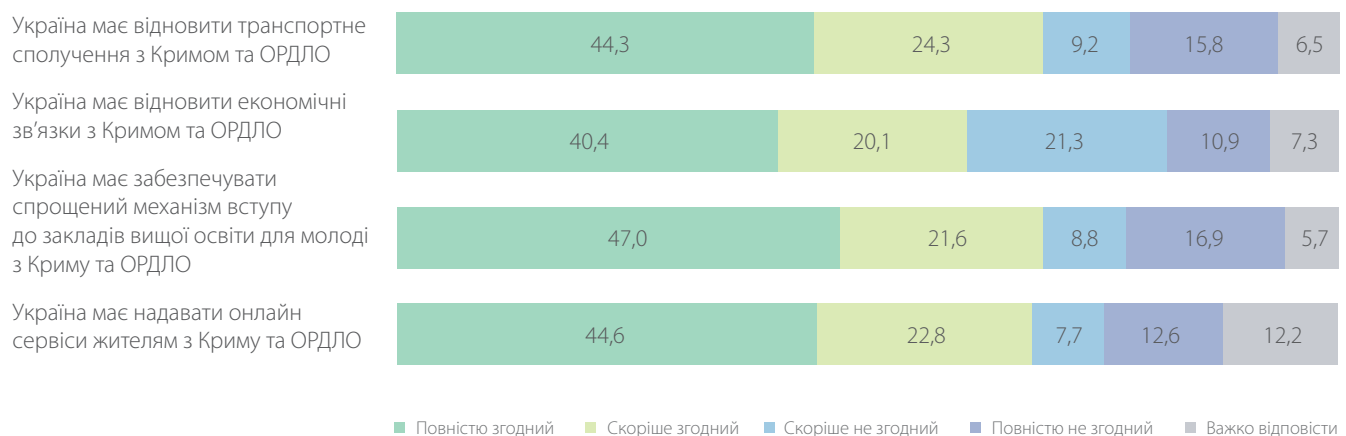

СТАВЛЕННЯ ДО СИТУАЦІЇ НА ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНИХ ТА НЕПІДКОНТРОЛЬНИХ УРЯДУ УКРАЇНИ ТЕРИТОРІЯХ

Значна кількість опитаних (46,6%) вважають жителів ОРДЛО та Криму жертвами конфлікту і вважають, що вони потребують всебічної підтримки з боку України. Більшість опитаних (72,4%) вважають, що треба забезпечувати для жителів ОРДЛО та Криму максимальний доступ до державних послуг і створювати умови для підтримки зв'язків та спілкування з підконтрольними територіями України. Втім, 12,9% українців не згодні з тим, що треба витратити ресурси на збереження зв'язків з мешканцями ОРДЛО та Криму, та 24,6% респондентів згодні з тим, що жителі Криму та ОРДЛО залишилися проживати на територіях, які не контролюються Урядом України, за власним бажанням, тому їх не має підтримувати Україна.

ЗГОДА РЕСПОНДЕНТІВ З НАСТУПНИМИ ТВЕРДЖЕННЯМИ (%)

(був можливий тільки один варіант відповіді у кожному рядку)

ЧИ МАЄ УКРАЇНА ВИЗНАВАТИ ДОКУМЕНТИ (СВІДОЦТВА, ДОВІДКИ ТОЩО), ВИДАНІ В КРИМУ ТА НА ОРДЛО?

Немає однозначної позиції щодо цього питання:

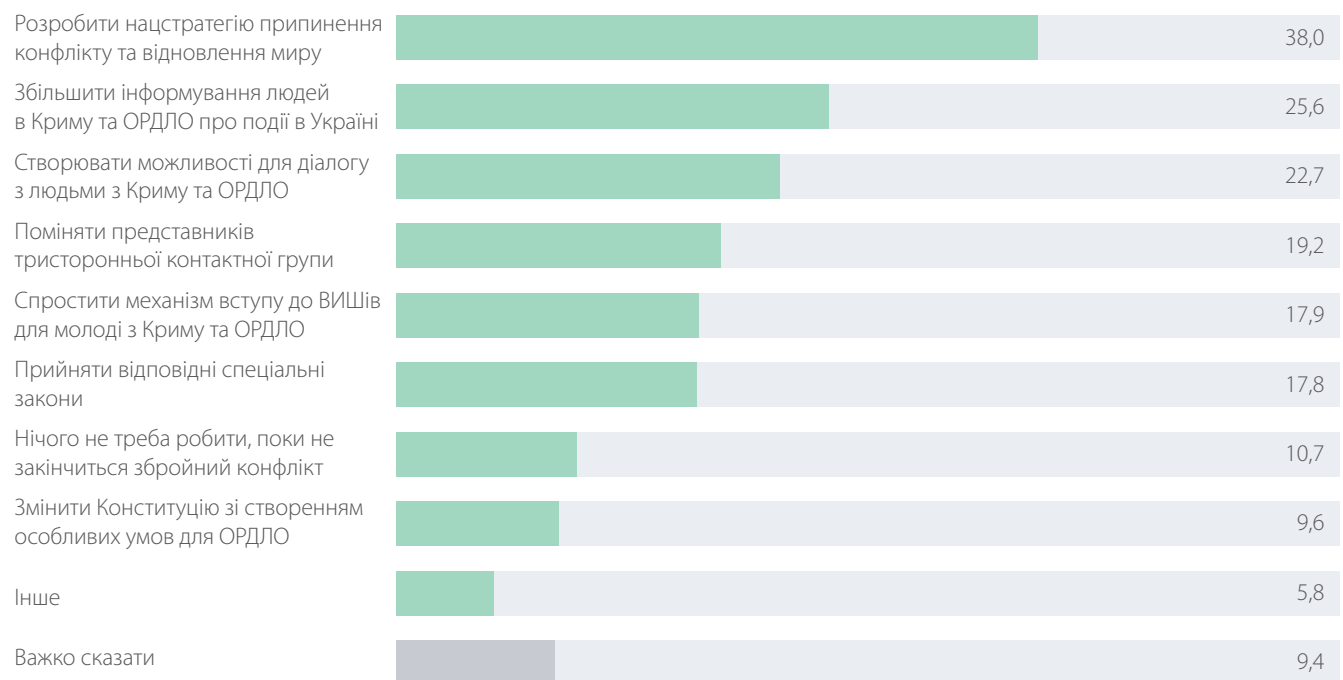
- 24,3% — підтримують повне визнання документів, які були видані на території ОРДЛО та Криму;
- 21,5% — готові погодитись з тим, що можна визнавати частину з документів, які були видані на території ОРДЛО та Криму;
- 11,5% — можуть підтримати визнання відомостей з таких документів та видачу відповідних українських;
- 35,3% — взагалі проти того, щоб визнавати дійсними документи, які були видані на території ОРДЛО та Криму.

ДУМКИ ПРО РОЗБУДОВУ МИРУ ТА ВІДНОВЛЕННЯ ТЕРИТОРІЙ ПІСЛЯ ПОВЕРЕННЯ ДО СКЛАДУ УКРАЇНИ

ЩО НАЙВАЖЛИВІШЕ МОЖНА ЗРОБИТИ ВЖЕ ЗАРАЗ НА ШЛЯХУ ДО ВІДНОВЛЕННЯ МИРУ В УКРАЇНІ? (%)

(можна було обрати
декілька варіантів)

Серед найбільш важливих кроків на шляху до відновлення миру в Україні респондентами була вказана необхідність розробки національної стратегії припинення збройного конфлікту та відновлення миру (38,0%) та покращання інформування людей в Криму та ОРДЛО про події в Україні (25,6%). Частина опитаних (22,7%) вказали, що треба створювати можливості для діалогу зі звичайними людьми з Криму та ОРДЛО. **На думку великої частки опитаних (74,4%), ініціатором створення державного плану дій по переходу від стану збройного конфлікту до миру повинен стати Президент України.** Набагато менша кількість респондентів чекає цього від Кабінету Міністрів (31,0%) та Верховної Ради України (34,3%). Водночас кожен десятий українець (10,7%) не вважає за потрібне щось робити, поки не закінчиться збройний конфлікт, стільки ж респондентів (9,4%) не мають думки з цього приводу.

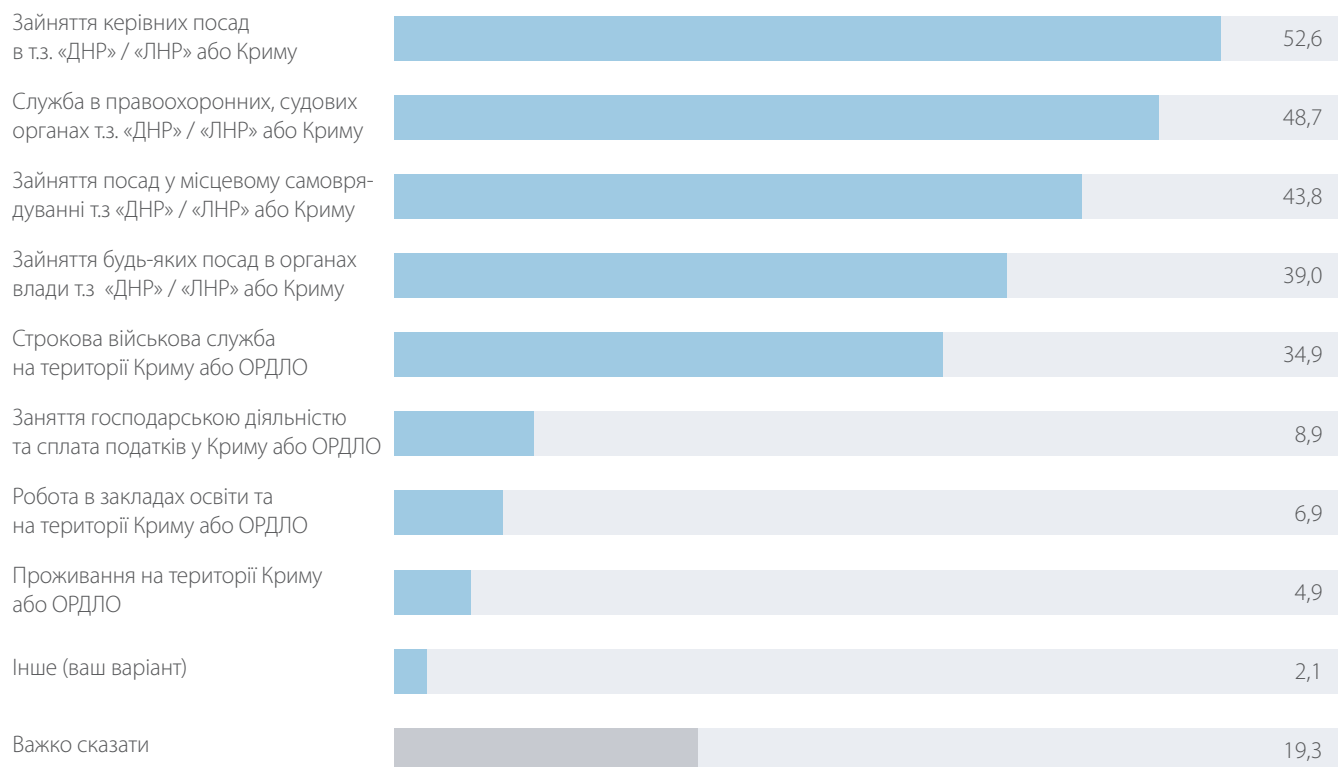
До громадянства Російської Федерації, набутого мешканцями ОРДЛО, 45,8% опитаних ставляться з розумінням, бо це «допомагає людям вижити на цих територіях» (щодо російського громадянства, набутого мешканцями Криму, відповідно 47,4%). А 25,6% взагалі не вважають це громадянством. Водночас російське громадянство, набуто мешканцями ОРДЛО, вважають злочином 11,5% опитаних. Картина щодо громадянства Росії, набутого в окупованому Криму, майже ідентична — 25,1% не готові визнати це громадянством; 9,9 % вважають це злочином.

Проживання на окупованих територіях, робота в закладах освіти не є чимось, що засуджується для переважної більшості українців, і **половина (50,1%) опитаних згодні з тим, що не повинно бути жодних обмежень у правах для мешканців ОРДЛО та Криму після повернення територій під контроль України**. Лише 9,8% вважають, що мешканці непідконтрольних територій мають бути обмеженими в виборчих правах, а 19,6% мають думку, що тим, хто мешкав на території Криму та ОРДЛО, треба буде пройти процедуру підтвердження громадянства.

Співпраця з окупаційними адміністраціями в Криму та ОРДЛО сприймається як кримінальний злочин більшістю (62,1%) опитаних. Серед дій, що засуджуються найбільше — зайняття керівних посад в у так званих органах влади (52,6%), або зайняття будь-яких посад в органах місцевого самоврядування в так званих «ДНР» / «ЛНР», Криму (43,8%) та службу в правоохоронних, судових органах так званих «ДНР» / «ЛНР» або Криму (48,7 %). Також 34,9 % готові вважати злочином строкову службу на території Криму та ОРДЛО.

ЩО, НА ВАШУ ДУМКУ, МОЖНА ВВАЖАТИ СПІВПРАЦЕЮ З ОКУПАЦІЙНИМИ АДМІНІСТРАЦІЯМИ В КРИМУ ТА ОРДЛО, ЗА ЯКУ ПОВИННА БУТИ КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ? (%)

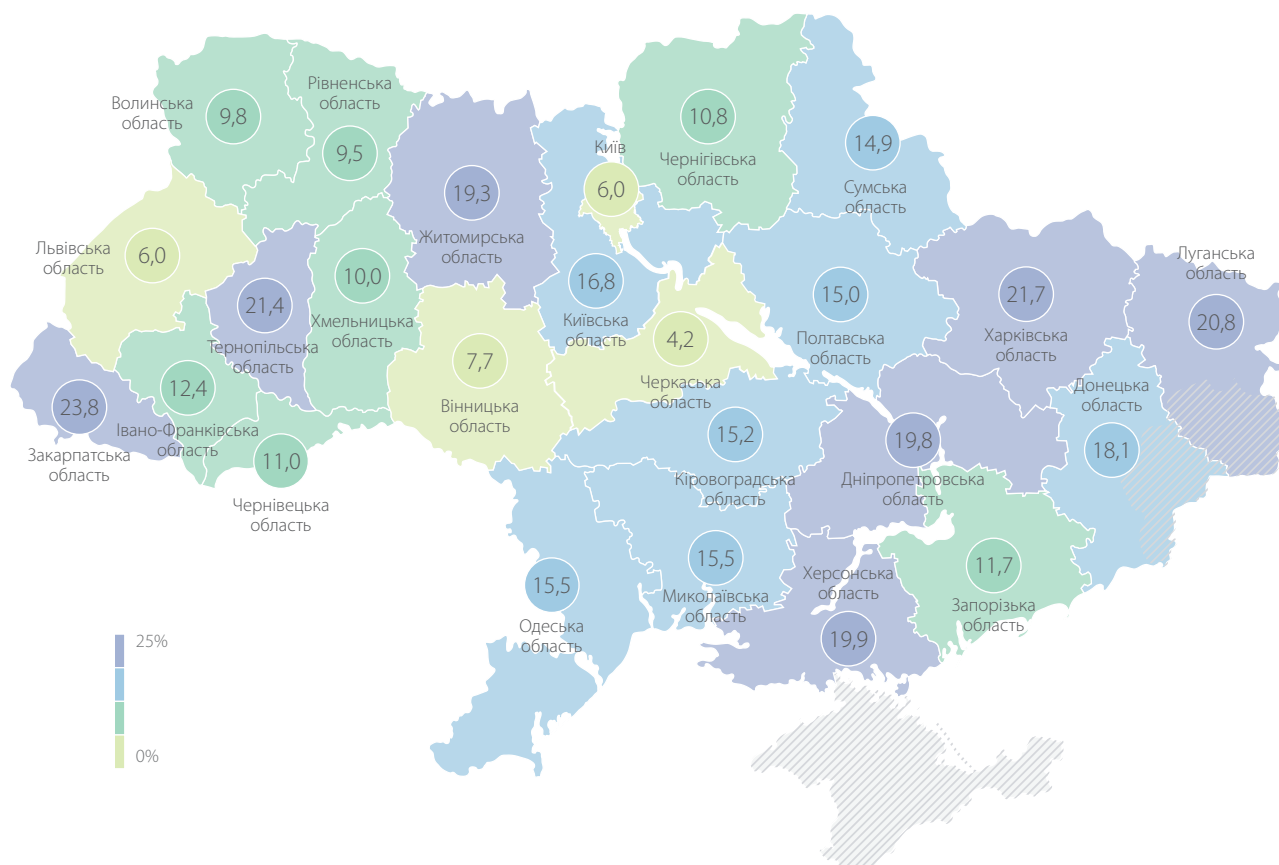
(можна було обрати декілька варіантів)

ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ ПРО КОНФЛІКТ ТА ДОВІРА ДО НИХ

КІЛЬКІСТЬ ТАКИХ, ЩО
ВЗАГАЛІ НЕ ЦІКАВЛЯТЬСЯ
ІНФОРМАЦІЄЮ ПРО КРИМ
ТА/АБО ОРДЛО?

Хоча переважна більшість опитаних (69,8%) так або інакше цікавиться інформацією про Крим та/або ОРДЛО, в країні все ж існує значна частина тих, кому це нецікаво (29,4%). Найбільше таких, хто взагалі не цікавиться інформацією про Крим та/або ОРДЛО, серед мешканців Закарпатської (23,8%), Луганської (20,8%), Тернопільської (21,4%) та Харківської (21,7%) областей.

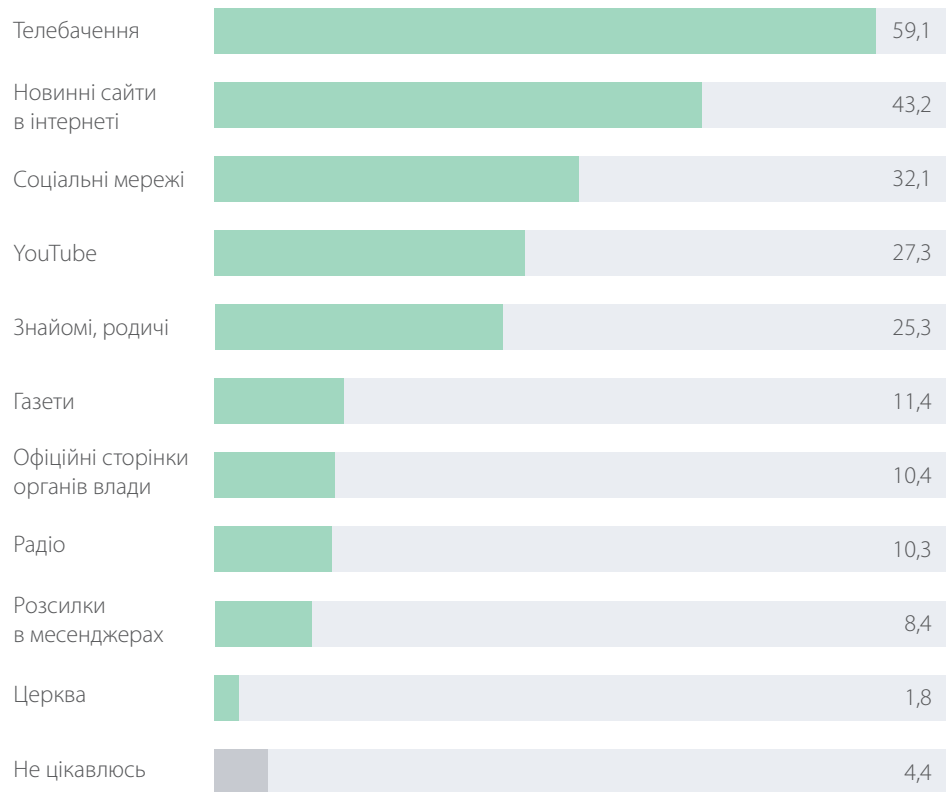

Найбільш затребуваною інформацією про ОРДЛО та Крим для респондентів є інформація про те, як там зараз живуть люди (35,6%). Про план української влади щодо припинення збройного конфлікту та відновлення мирного життя після цього бажають знати 32,7%, а про можливі наслідки повернення територій під контроль України (в тому числі, економічні) — 28,5%. Також слід зауважити, що 31,1% опитаних бажали дізнатись про те, що думають мешканці України (в тому числі на територіях Криму та ОРДЛО) з приводу відновлення миру. Водночас певна частина опитаних (18,6%) не бажають знати щось на цю тему, бо їм «не цікаво».

Телебачення залишається ключовим джерелом інформації про ОРДЛО та Крим для 59,1% українців. Однак зростає роль інтернету: 43,2% опитаних отримують інформацію з новинних сайтів в інтернеті, 27,3% — з Youtube; 32,1% — з соціальних мереж. Певним джерелом інформації для частки респондентів є також знайомі та родичі (25,3%).

ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ ПРО ОРДЛО/КРИМ (%)

(можна було обрати
декілька варіантів)

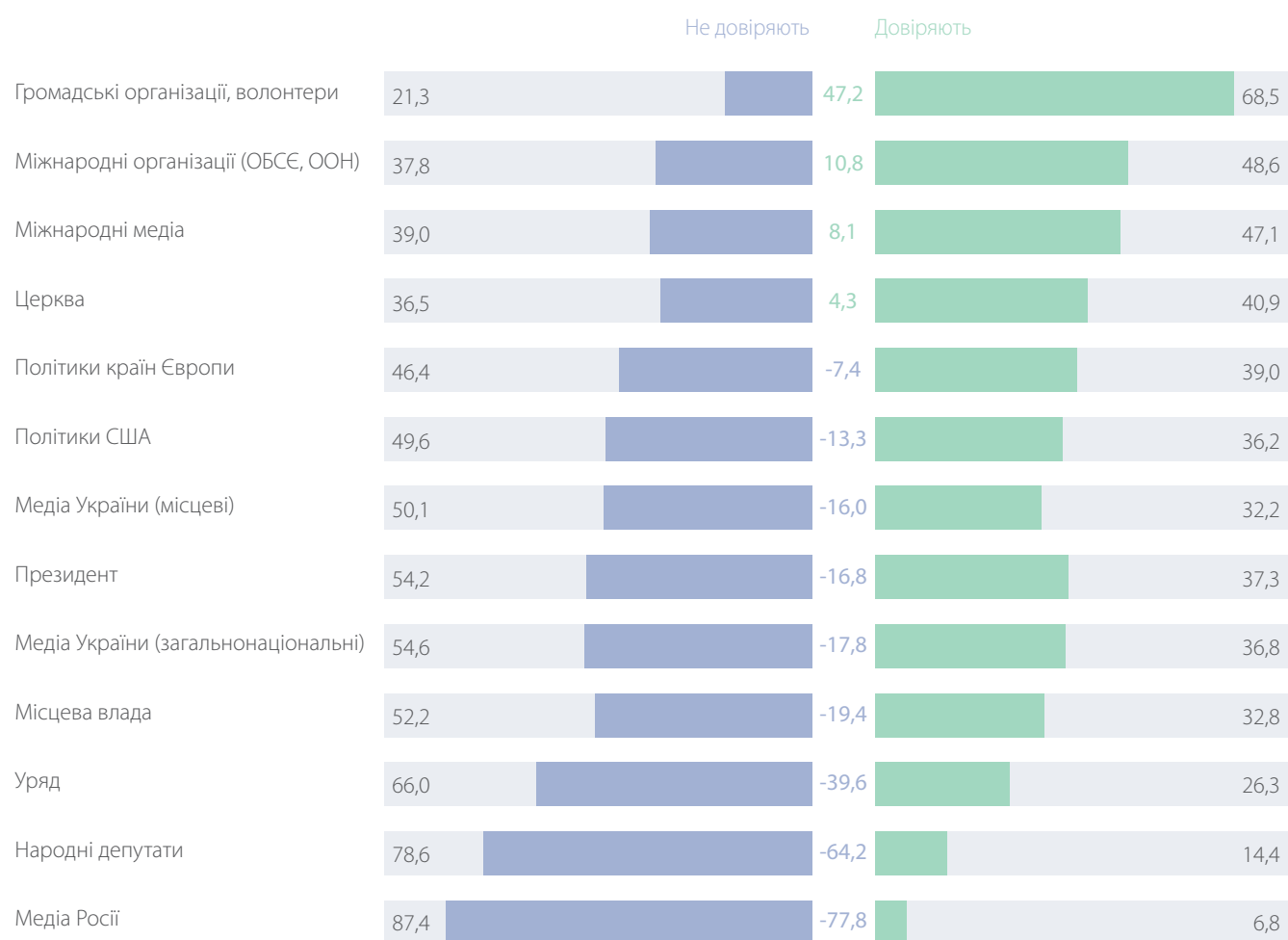
Лише 6,8% українців довіряють інформації про окуповані території, якщо вона йде від російських ЗМІ. Найбільше довіряють інформації про конфлікт від російських ЗМІ мешканці регіонів, більш географічно близьких до Росії — Донецької (19,3%), Запорізької (11,9%), Луганської (17,1%) та Харківської областей (12,5%).

Серед цієї категорії респондентів значно більше таких, хто не вважає, що сьогодні відбувається окупація Криму та ОРДЛО (22,0%). Значна частина української аудиторії російських ЗМІ вважає неможливим повернення ОРДЛО (44,5%) та Криму (66,2%). При цьому кожен четвертий із цієї категорії підтримує отримання громадянства Росії в ОРДЛО та Криму. Але навіть серед тих, хто довіряє російським ЗМІ щодо інформації про ОРДЛО, не так вже й багато охочих іти на певні компроміси заради миру. Так, надання автономії ОРДЛО підтримують 26,0%; розширення економічних повноважень для ОРДЛО — 16,0%; надання російській мові статусу другої державної — 18,0%.

ДОВІРА ДО ІНФОРМАЦІЇ ПРО ОРДЛО/КРИМ В УКРАЇНІ З РІЗНИХ ІНСТИТУТІВ ТА ОРГАНІЗАЦІЙ (%)

(Загалом довіряю
та скоріше довіряю)

Слід зазначити досить низький рівень довіри до інститутів та організацій, які транслюють інформацію про ОРДЛО та Крим. Так, серед тих, кому люди довіряють найбільше, можна назвати громадські організації та волонтерів — їм довіряють 68,5% опитаних (не довіряють — 21,3%); міжнародні організації (довіряють — 48,6%, не довіряють — 37,8 %); церкву (довіряють — 40,9%; не довіряють — 36,5%) та міжнародні медіа (довіряють — 47,1%; не довіряють — 39,0 %). Серед державних інститутів найбільше довіряють інформації від Президента (37,3%), але кількість таких, хто не довіряє йому, значно суттєвіша (54,2%). Ще менша довіра до інформації від уряду (26,3%, недовіра — 66,0%). Катастрофічно низька довіра до інформації від народних депутатів (14,4%). Але найменший рівень довіри українців до інформації про ОРДЛО та Крим від російських ЗМІ (довіряють — 6,8%; не довіряють — 87,4%)

НАСКІЛЬКИ ВИ ДОВІРЯЄТЕ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ОРДЛО/КРИМ В УКРАЇНІ ВІД ПРЕЗИДЕНТА?

